

“Nećeš preći”: Posledice ograničenja predviđenih propisima Republike Srbije o deviznom poslovanju u vezi sa prenosom kreditnih poslova sa inostranstvom

→ Matija Vojnović

→ Jelena Jelena Arsić

Propisi o deviznom poslovanju Republike Srbije (RS) uvode pravna i faktička ograničenja u odnosu na prenos i sekundarno trgovanje tzv. prekograničnim potraživanjima time što zahtevaju dvostepenu saradnju dužnika rezidenta RS.

Tema ovog članka odnosi se na prepreke srpskog Zakona o deviznom poslovanju (ZDP) koje se odnose na prenos kreditnih poslova sa inostranstvom.

Načelno, kreditni poslovi sa inostranstvom odobreni dužnicima iz RS mogu da se prenose sa jednog zajmodavca-nerezidenta na drugog. Međutim, po svom svojstvu, odredbe ZDP o prenosu ovih poslova pogoduju dužniku-rezidentu, na šta se ne može često naići u drugim srodnim jurisdikcijama—drugim rečima, prenos kreditnog posla sa inostranstvom je u celosti uslovljen saradnjom dužnika-rezidenta.

Zakon o deviznom poslovanju: ograničenja

Članom 33. Zakona o deviznom poslovanju načelno je dozvoljen prenos kreditnog posla sa inostranstvom pod sledećim uslovima:

- poslovi prenosa mogu se vršiti na osnovu:
 - (i) ugovora zaključenog između svih učesnika u poslu (tj. prvobitnog zajmodavca, novog zajmodavca i dužnika) ili
 - (ii) izjave dužnika-rezidenta da je obavešten o izvršenom prenosu;
- ugovor, odnosno izjava dužnika, sadrži identifikacione podatke osim učesnicima u poslu, podatke o ugovoru po osnovu koga je nastalo potraživanje i dugovanje i podatke o valutni i iznosu potraživanja i dugovanja koji su predmet prenosa; i
- rezident je dužan (a ujedno i jedini koji ima to pravo) da evidentira promene poverioca kod Narodne banke Srbije (NBS) po kreditnom poslu sa inostranstvom kao nadležnog regulatornog organa za devizne poslove (bez registracije ove promene, svaka poslovna banka u Srbiji bi odbila da izvrši prenos sredstava u inostranstvo novom zajmodavcu).

Dakle, saradnja dužnika je neophodna i (i) pri izradi tročlanog ugovora ili davanju potrebne izjave samog dužnika i (ii) prilikom potpisivanja obrazaca NBS za registraciju novog zajmodavca.

Praktične posledice ograničenja: primer iz prakse

Pred talasom finansijske krize i kolapsa u Evrozoni, određene države su pretrpele recesiju koja je indukovala mere štednje i različite planove državne pomoći upućene posrnutim bankama. U jednoj od takvih država mere su se sastojale upravo u restrukturiranju bankarskog sektora, gde su određene banke zatvorene, a druge stupile na mesto prethodnih, već registrovanih kao postojećih zajmodavca. U ovom slučaju, i kada je dužnik istovremeno i rezident RS, takva promena zajmodavca morala je da bude evidentirana kod NBS.

Bili smo svedoci slučajeva u praksi gde su dužnici-rezidenti bez ikakvih teškoća osujetili registraciju ovakvih promena zajmodavca do kojih je došlo po sili zakona (*ex lege*) ili u skladu sa odlukom državnog organa. "Nevidljiva" prepreka za prenos kreditnih poslova sa inostranstvom u načelu parališe slobodnu trgovinu kreditima (NPL) i predstavlja branu za funkcionalnost tržišta NPL. Zato, kada je to moguće, zajmodavci rado pribegavaju komplikovanijim sintetičkim strukturama prenosa u pokušaju da prevaziđu ograničenja koja nameću domaći propisi.

NBS je prepoznala problem i zaključila da se isti može rešiti samo izmenama primarnog izvora prava – Zakona o deviznom poslovanju. Taj put je složen i zahteva koordinaciju i saradnju srpskog Ministarstva finansija. U vezi sa gore navedenim problemom razmatrana su i druga eventualna rešenja, među kojima su (i) pribavljanje deklaratorne presude suda zajmodavca o izvršenom prenosu potraživanja koju bi morao da prizna i sud u Republici Srbiji, a koja bi poslužila kao pravni osnov za prenos sredstava novom kreditoru i (ii) pokretanje prekršajnog postupka protiv nesaradljivog rezidenta radi vršenja pritiska, a sve kako bi podržao registraciju promene kreditora.

Oba načina su dugotrajna i komplikovana. Na kraju dana, režim deviznog poslovanja Srbije nije mogao da doskoči preprieci zvanj "nekooperativni dužnik".

Zaključak

U srži, osnovno pitanje koje se nametnulo nije – zbog čega je konkretni dužnik-rezident u konkretnom slučaju izabrao da spreči evidentiranje prenosa potraživanja na novog kreditora, već – zašto bi to bilo dozvoljeno i nekim budućim dužnicima, i zašto bi se takvo (ne)postupanje "tolerisalo" samo zato što to zakon ne reguliše. Ipak, do usvajanja izmena ZDP, NBS će nastaviti da odbija evidentiranje novog zajmodavca bez saradnje dužnika, što znači da pregovaračka moć, u svakom slučaju, ostaje na strani kapricioznog dužnika.

Prenos kreditnog posla sa inostranstvom u Srbiji je u celosti uslovljen saradnjom dužnika. Zahtev za "kooperativnim dužnikom" često izaziva komplikacije koje mogu ometati, pa čak i potpuno blokirati, registraciju prenosa kreditnog posla.

schönherr

AUSTRIA
BULGARIA
CROATIA
CZECH REPUBLIC
EUROPEAN UNION
HUNGARY
MOLDOVA
POLAND
ROMANIA
SERBIA
SLOVAKIA
SLOVENIA
TURKEY
UKRAINE

Matija Vojnović

Partner, Serbia

T: +381 11 320 26 00

F: +381 11 320 26 10

m.vojnovic@schoenherr.rs

→ CV/Profile

schönherr

AUSTRIA
BULGARIA
CROATIA
CZECH REPUBLIC
EUROPEAN UNION
HUNGARY
MOLDOVA
POLAND
ROMANIA
SERBIA
SLOVAKIA
SLOVENIA
TURKEY
UKRAINE

Jelena Jelena Arsić

Associate, Serbia

T: +381 11 320 26 00

j.arsic@schoenherr.rs

→ CV/Profile